

INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU

projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

INSTITUT FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC ANALYSIS

A Project of the Economic Institute of the Czech Academy of Sciences

Vliv mateřství na výši starobního důchodu

Srpen 2016

JIŘÍ ŠATAVA

O AUTOROVI / ABOUT THE AUTHOR

Jiří Šatava

Absolvoval magisterské studium na Vysoké škole ekonomické v Praze a na CERGE-EI. V současnosti dokončuje doktorské studium ekonomie na akademickém pracovišti CERGE-EI. Specializuje se na důchodový systém, daňovou politiku a genderové otázky. Je autorem několika studií IDEA, přizvaným expertem Komise pro důchodovou reformu, expertem Ministerstva práce a sociálních věcí pro rodinnou politiku, členem Rodinné komise Ministerstva práce a sociálních věcí.

He completed a master's degree at the University of Economics in Prague and at CERGE-EI. Currently he is completing doctoral studies in economics at the academic workplace CERGE-EI. In his research he focuses on the pension, tax policy, and gender issues. He is an author of several IDEA studies. He is an external expert of the Commission for pension reform, expert of the Ministry of Labour and Social Affairs for Family Policy and a member of the Commission for Family of the Ministry of Labour and Social Affairs.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK v Praze (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Charles University in Prague, Center for Economic Research and Graduate Education as well as the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i.

Vliv mateřství na výši starobního důchodu

Studie 13 / 2016

© Jiří Šatava

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2016

ISBN 978-80-7344-385-6 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Vliv mateřství na výši starobního důchodu

SRPEN 2016

JIŘÍ ŠATAVA

Shrnutí

- Průměrné počáteční měsíční důchody žen jsou téměř o pětinu nižší než mužů. Tento rozdíl je předurčen jak odlišnými rozdíly v životních kariérách, tak způsobem výpočtu důchodů. K odlišné výši důchodů přispívají rozdíly ve vzdělání, volbách profesí a odvětví, rodičovství a výchově dětí a odlišné nastavení důchodového věku mužů a žen. Rozdíly v důchodech jsou naopak snižovány prvky sociálního zabezpečení ve výpočtu důchodů.
- Naše analýza vyčísluje negativní dopady mateřství a rodičovství na výši starobních důchodů žen skrze jeho dopady na mzdy a zaměstnanost matek. Vyčíslujeme, že průměrné dopady mateřství a rodičovství na důchody žen se pohybují v řádu stovek korun důchodu měsíčně. To je způsobeno jak nižší zaměstnaností, tak nižšími výdělky žen v důsledku rodičovství. Průměrný pokles důchodů žen v důsledku rodičovství nepřesáhne 8 % i v případě, že dopady rodičovství na kariéru žen budou dvojnásobné oproti těm, jaké vidíme v datech..
- Negativní dopad na průměrnou výši počátečních důchodu matek má i snížený důchodový věk dle počtu vychovaných dětí. Snížení důchodového věku matek jednoho resp. dvou dětí o jeden respektive dva roky tak způsobuje průměrný pokles počátečních důchodů v průměru o stovky korun měsíčně. Tento negativní dopad postupně zmizí s tím, jak se sbližuje důchodový věk mužů a žen bez ohledu na počet vychovaných dětí.
- Rozdíly v důchodech způsobené rodičovstvím významně snižují ustanovení zákona o důchodovém pojištění. Konkrétně, zásadní roli hraje zahrnutí období rodičovské dovolené mezi plně započítávané doby pojištění a tzv. vyloučené doby. Bez těchto zápočtů by nástupní důchod průměrné matky poklesl o 971 až 2 065 Kč (tj. o 10 až 20 % průměrného důchodu).

The Impact of Motherhood on Retirement Benefits

AUGUST 2016

JIŘÍ ŠATAVA

Summary

- The average initial monthly retirement benefits paid to women are nearly one-fifth lower than those paid to men. The difference stems both from different career history in men and women and from the method of calculating retirement pensions. Factors contributing to the discrepancy include different levels of education, career choices, parenthood and rearing children, as well as different retirement age for men and women. On the other hand, differences in retirement benefits are partially reduced by some social security system provisions.
- In our analysis, we have attempted to quantify the negative impact of motherhood and parenthood on women's retirement benefit amount, which is linked to the impact of motherhood on the mothers' wages and employment. We have calculated that motherhood and parenthood reduces women's retirement benefits by an average of several hundred Czech crowns per month. This is caused both by lower employment and lower earnings due to parenthood. However, the average reduction in women's retirement benefits due to parenthood never exceeds 8 percent, even if the impact of parenthood on women's career were twice that shown in the data.
- The average amount of mothers' initial retirement benefits is also negatively influenced by the fact that women's retirement age drops based on the number of children they have brought up. Lowering the retirement age for mothers of one and/or two children by one or two years respectively reduces the initial retirement benefits by an average of a few hundred Czech crowns per month. However, this negative impact will gradually cease to exist as the male and female retirement age becomes equal regardless of the number of children raised.
- The differences in retirement benefits caused by parenthood are significantly mitigated by the provisions of the Pension Insurance Act. Specifically, it is important that the time spent on parental leave is both the so-called excluded periods and a part of the insurance period. Without these, the initial retirement pension of an average mother would be reduced by CZK 971 to 2,065 (i.e. by 10 to 20 percent of the average retirement benefit amount).

1. Úvod

V oblasti genderových nerovností se v České republice (ČR) diskutují především genderové rozdíly ve výši průměrných mezd a mírách nezaměstnanosti. Tyto rozdíly jsou dlouhodobě středem zájmu jak řady neziskových organizací, tak odborné literatury.¹ Postupně se do centra pozornosti dostává i téma genderových rozdílů ve výši starobních důchodů. Ty v roce 2014 činily v průměru 2 209 korun. Ženy tak pobíraly téměř o pětinu nižší důchody než muži.² Většina odborných diskusí se však zaměřuje pouze na zmapování hlavních zdrojů těchto rozdílů. Detailní empirická analýza příčin genderových rozdílů starobních důchodů v ČR stále chybí.

Příčin genderových rozdílů ve starobních důchodech může být celá řada. Mohou to být odlišné životní kariéry. Zde hraje roli dosažené vzdělání, volba profesí a odvětví, možná diskriminace na trhu práce, odlišný věk odchodu do důchodu a další. Roli hraje i způsob výpočtu důchodů daný zákonem o důchodovém pojištění.

Ve studii se zaměřujeme na mateřství a rodičovství jako na jednu z možných hlavních příčin rozdílů mezi starobními důchody mužů a žen. Péči o děti, a nejen o ty nejmenší, zde zajišťují výrazně častěji ženy než muži. České matky vykazují v průměru jednu z nejdelších rodičovských dovolených v rámci EU. To negativně ovlivňuje jejich pracovní kariéru a tím i výši starobního důchodu. Na druhou stranu systém důchodového pojištění obsahuje prvky sociálního zabezpečení, které dopady rodičovství na důchody žen snižují.

Ve studii pomocí mikrosimulačního důchodového modelu simulujeme dopady rodičovství na výši nástupních měsíčních starobních důchodů žen. Tento postup je vhodnější než kvantifikovat dopady rodičovství na důchod u žen, které již v důchodu jsou. U žen v důchodu totiž (a) nejsou dostupná potřebná data, (b) výpočet důchodu těchto žen vycházel z dnes již neplatných částí zákona o důchodovém pojištění a (c) kariéry těchto žen se výrazně odlišují od kariér současných matek. Metoda simulace je tedy v podmínkách ČR nejlepší způsob odhadu dopadu rodičovství na budoucí měsíční důchody žen, které se v současnosti rozhodující o počtu potomků.

---

¹ Jurajda (2005, 2007, 2009), Bičáková (2010, 2012, 2014), Kalíšková a Bičáková (2015).

² <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2015/2015-02-20-Pr%C5%AFm%C4%9Brn%C3%A1+v%C3%BD%C5%A1e+starobn%C3%ADho+d%C5%AFchodu+u+%C5%BEen+prolomila+v+roce+2014+desetitis%C3%ADcovou+hranici.htm>

Pro každou ženu v reprodukčním věku ve Výběrovém šetření příjmů a životních podmínek Českého statistického úřadu simulujeme období ekonomicky aktivní kariéry pro tři různé životní scénáře: žena zůstane bezdětná, vychová jedno dítě a vychová dvě děti. Kariéra ženy se v těchto 3 scénářích odlišuje v míře ekonomické aktivity (žena s dětmi je méně ekonomicky aktivní a čelí vyššímu riziku nezaměstnanosti) a ve výši příjmů (žena s dětmi dosahuje nižších příjmů). Na základě tří nasimulovaných životních drah každé ženě přiřadíme tři výše měsíčního nástupního starobního důchodu. Jejich porovnáním získáme dopady rodičovství na nástupní měsíční starobní důchody žen.

V následující kapitole představujeme základní obrisy způsobu simulace. Ve třetí a čtvrté kvantifikujeme dopady rodičovství na délku doby pojištění, respektive výši příjmů. To jsou dvě základní komponenty, ze kterých se vypočítává nástupní starobní důchod. V páté kapitole prezentujeme dopady rodičovství na výši měsíčních starobních důchodů žen. V poslední kapitole shrneme naše poznatky.

2. Postup při odhadu dopadů rodičovství na starobní důchody žen

Dopady rodičovství na starobní důchod je možné posuzovat ze dvou základních úhlů pohledu. Můžeme kvantifikovat dopady rodičovství na výši měsíčního starobního důchodu. Tento pohled akcentuje roli důchodového pojištění jako sociálního zabezpečení. Také je možné posuzovat vliv rodičovství na celoživotní výši odvodů do důchodového systému (pojistného na sociální zabezpečení) a příjmů z důchodového systému (starobních důchodů). Tento pohled se naopak zaměřuje na pojistnou roli důchodového pojištění. V tomto článku se věnujeme dopadům rodičovství na měsíční starobní důchod žen.

Dopady rodičovství na měsíční nástupní starobní důchod kvantifikujeme na základě mikrosimulačního důchodového modelu. Ten využívá reprezentativní Výběrové šetření příjmů a životních podmínek SILC Českého statistického úřadu. Starobní důchody simulujeme pro ženy od 18 do 40 let. U starších žen data SILC bohužel neuvádí počet vychovaných dětí. Nevíme tedy, zda rodičovství mohlo ovlivnit jejich

kariéru, a proto u nich nemůžeme s dostatečnou přesností dopady rodičovství určit. Kariéra starších žen se také výrazně odlišuje od kariéry žen do 40 let, které se stále rozhodují o počtu dětí. Rozdíly v kariéře přitom zásadně ovlivňují dopady rodičovství na důchod. V neposlední řadě se na starší ženy často vztahují starší úpravy zákona o důchodovém pojištění. To opět ovlivňuje velikost dopadů rodičovství.³

Každé zmiňované ženě simulujeme věk, kterého se dožije.⁴ V jednotlivých letech života pak každé ženě přiřazujeme pracovní statuty⁵. Přiřazení pracovního statutu v každém roce závisí na jejím vzdělání, věku v daném roce a dalších. Ženy tak v prvních letech kariéry zůstávají v pracovním stavu „student“. Poté přejdou do jednoho ze tří pracovních statutů: „zaměstnaná“⁶, „nezaměstnaná“ nebo „ekonomicky neaktivní“⁷. V letech, kdy je žena zaměstnaná, jí přiřazujeme mzdu na základě její současné mzdy, vzdělání, pohlaví a počtu odpracovaných let. Po dosažení důchodového věku žena odchází do starobního důchodu.⁸ Tímto způsobem simulujeme pracovní kariéru žen pro tři různé životní scénáře:

Scénář 1: Žena nebude mít dítě.

Scénář 2: Žena bude mít jedno dítě.

Scénář 3: Žena bude mít dvě děti.⁹

Ve scénářích s jedním nebo dvěma dětmi je výše popsaná kariéra ženy přerušena narozením dítěte, respektive dvou dětí. Po jejich narození je žena v daném scénáři na mateřské a rodičovské dovolené až do jejich čtyř let. Během této doby je ekonomicky neaktivní. Potom se vrací na trh práce, její riziko nezaměstnanosti,

---

³ Dále se omezuje na ženy, které nestudují a nemají zdravotní problémy. Ty buď mají nestandardní průběh kariéry, nebo svou pracovní kariéru ještě nezačaly.

⁴ K tomu využíváme demografickou prognózu Českého statistického úřadu

⁵ Model umožňuje stavy ekonomicky neaktivní student, ekonomicky neaktivní žena na mateřské a rodičovské dovolené, ekonomicky neaktivní z jiných důvodů, nezaměstnaný, zaměstnaný a starobní důchodce.

⁶ Model omezuje stav zaměstnaný tak, že jednotlivci pracují jako zaměstnanci. Model tedy ženám neumožňuje se stát samostatně výdělečně činnou osobou a porovnává pouze starobní důchody zaměstnanců, tedy osob, které nikdy nebyly OSVČ.

⁷ Zařazení ženy v každém roce do jednoho z těchto tří pracovních stavů vyplývá z míry ekonomické aktivity a nezaměstnanosti pro ženy stejného věku, pohlaví a vzdělání. Tyto míry získáváme z Výběrových šetření pracovních sil Českého statistického úřadu.

⁸ Pokud není explicitně stanoveno jinak, v modelu předpokládáme, že počet vychovaných dětí neovlivňuje načasování odchodu do důchodu.

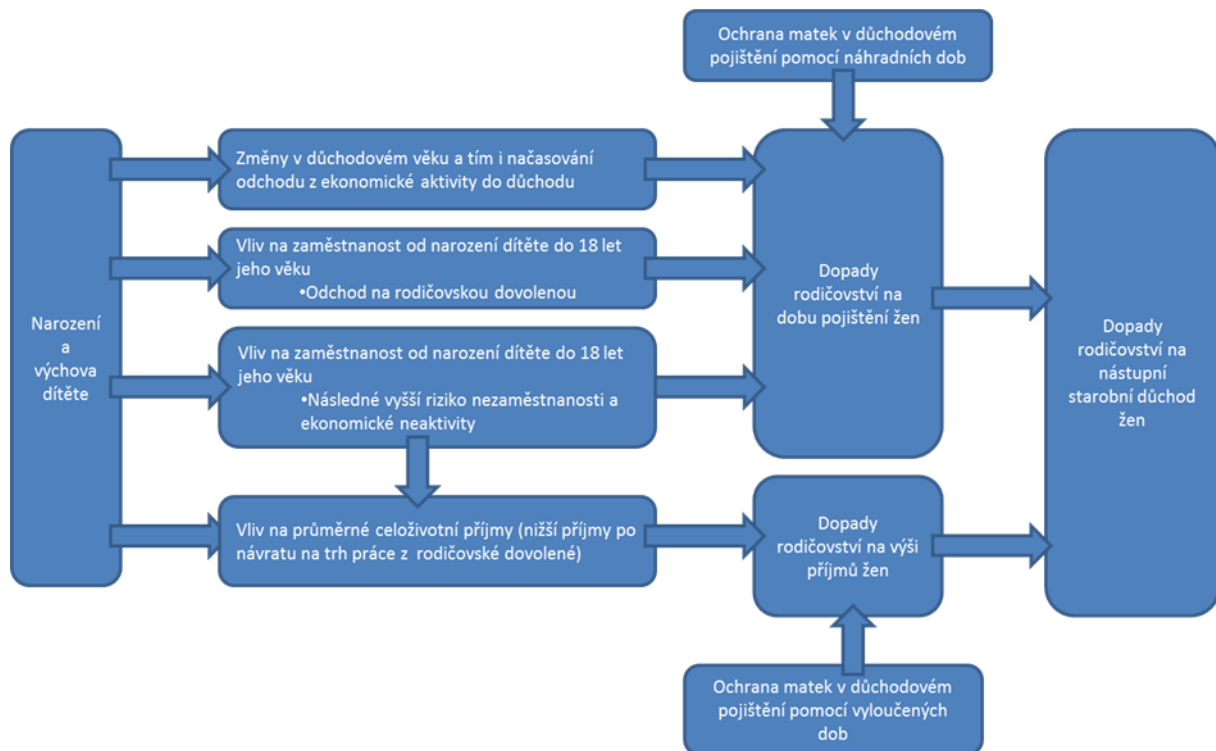
⁹ Ve scénářích, kde se ženě narodí o jedno, respektive dvě děti více, než v současnosti vychovává, předpokládáme narození dalšího dítěte v následujícím roce, respektive za 4 roky.

ekonomické neaktivity i výše mzdy jsou však ovlivněny výchovou dítěte. Kariéra ženy (ekonomická aktivita a příjmy) se tak ve třech zmíněných scénářích odlišuje pouze v důsledku rozdílů v ekonomické aktivitě a výše mezd po narození dítěte.

Na základě pracovní kariéry a zákona o důchodovém pojištění pak kvantifikujeme výši nástupního starobního důchodu každé ženy pro scénáře: žádné dítě / jedno dítě / dvě děti. Na základě jejich porovnání pak kvantifikujeme dopady rodičovství na důchody žen, přesněji dopad výchovy jednoho nebo dvou dětí na výši měsíčního starobního důchodu.

Následující schéma ukazuje simulované dopady mateřství a výchovy dětí na starobní důchody žen. Podle tohoto schématu je také strukturován zbytek studie. V následující kapitole se věnujeme dopadům rodičovství na dobu pojištění žen. V čtvrté kapitole se soustředíme na dopady rodičovství na výši příjmů žen. Dopadům rodičovství na starobní důchody žen, které vyplývají ze změn v jejich době pojištění výši příjmů, se věnujeme v kapitole páté.

Schéma 1: Schéma simulovaných dopadů mateřství a výchovy dítěte na starobní důchody žen

3. Dopady rodičovství na dobu pojištění

Rodičovství a výchova dětí v modelu ovlivňují, zda je žena v daném roce ekonomicky neaktivní, nezaměstnaná nebo zaměstnaná. V modelu předpokládáme, že ženy jsou během mateřské a rodičovské dovolené ekonomicky neaktivní. Následně se vrací na trh práce. Tam je však jejich riziko nezaměstnanosti a pravděpodobnost, že se stanou ekonomicky neaktivní, ovlivněny péčí o nejmladší dítě.

Období rodičovské dovolené se ženě díky ochraně v důchodovém pojištění plně započítává do doby pojištění, bez ohledu na její ekonomickou aktivitu. V případě, že se žena rozhodne mít dítě, následující roky mateřské a rodičovské dovolené se jí tedy započtou do doby pojištění plně. V případě, že se stejná žena rozhodne dítě nemít, stejné období se jí plně započítat nemusí. Žena může být například ekonomicky neaktivní nebo nezaměstnaná.¹⁰ Doba pojištění v tomto období je tedy u žen v průměru vyšší, pokud se rozhodnou mít dítě. Důchodové pojištění ve skutečnosti v tomto období matky silně ochraňuje a pozitivně ovlivňuje jejich důchody. To ukazuje třetí řádek Tabulky 1. Nejvíce se doba pojištění v tomto období zvýší ženám se základním vzděláním, nejméně pak ženám se vzděláním vysokoškolským.

Po ukončení rodičovské dovolené se ženy vrací na trh práce.¹¹ Riziko ekonomické neaktivity nebo nezaměstnanosti u žen s nezaopatřenými dětmi je však vyšší než u srovnatelných bezdětných žen.^{12 13} V případě, že se žena rozhodne mít děti, tak získá za toto období kratší dobu pojištění. Průměrný dopad rodičovství na dobu pojištění v tomto období pro matky jednoho a dvou dětí ukazuje šestý řádek Tabulky 1 níže. Nejvyšší dopad je opět u žen se základním vzděláním, naopak nejnižší u žen vysokoškolsky vzdělaných.

Poslední řádek Tabulky 1 ukazuje, že doba pojištění žen se v důsledku rodičovství v průměru buď prakticky nezmění, nebo klesne. Negativní dopady rodičovství

---

¹⁰ Obecně se období ekonomické neaktivity do doby pojištění nezapočítává. Výjimkou jsou druhy ekonomické neaktivity explicitně vyjmenované v zákoně o důchodovém pojištění, například výchova dítěte do 4 let věku a další.

¹¹ Návrat na trh práce předpokládáme po dosažení 4 let věku dítěte.

¹² Tyto rozdíly detailně analyzovala studie Kalíšková a Bičáková (2015).

¹³ To se v modelu projevuje vyšší pravděpodobností nezaměstnanosti nebo neaktivity u žen s dítětem ve věku od 4 do 18 let než u porovnatelných bezdětných žen. Rozdíly v mírách ekonomické neaktivity a nezaměstnanosti u bezdětných žen a žen s dětmi kvantifikujeme na základě Výběrového šetření pracovních sil.

na zaměstnanost jsou totiž z velké části kompenzovány ochranou matek v důchodovém systému. Zahrnutí období rodičovské dovolené do doby pojištění tak významně snižuje pokles doby pojištění v důsledku rodičovství, nicméně ho u velké části žen plně nekompensuje.

Tabulka 1: Průměrná změna doby pojištění žen v případě, že se rozhodnou mít jedno nebo dvě děti

		Jedno dítě			Dvě děti		
		ZV	SV	VV	ZV	SV	VV
Období rodičovské dovolené	Změna v délce doby zaměstnanosti, nezaměstnanosti a studia	-2,91	-3,63	-3,69	-5,27	-6,72	-6,73
	Změna v délce rodičovské dovolené	4,00	3,91	3,85	7,20	7,22	6,99
	Celková změna v období rodičovské dovolené	1,09	0,28	0,16	1,93	0,50	0,26
Období další výchovy	Změna v délce doby zaměstnanosti, nezaměstnanosti a studia	-1,96	-0,91	-0,27	-1,78	-0,82	-0,26
	Změna v délce rodičovské dovolené	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Celková změna v období další výchovy	-1,96	-0,91	-0,27	-1,78	-0,82	-0,26
Celkem	Celková změna	-0,87	-0,63	-0,11	0,15	-0,33	0,00

Tabulka ukazuje průměrné změny v době pojištění pro ženy na úrovni základního (ZV), středního (SV) a vysokoškolského vzdělání (VV) v jednotlivých obdobích rodičovství. Hodnoty odpovídají změně počtu let v době pojištění, pokud se žena rozhodne nezůstat bezdětná, ale mít jedno, respektive dvě děti.

3.1. Vliv započtení rodičovské dovolené do doby pojištění

Zahrnutí období rodičovské mezi doby plně započítávané do doby pojištění žen je pro výši starobního důchodu matek zásadní. Pokud by se období rodičovské dovolené

do doby pojištění nezapočítávalo, pak by ženy, v případě že se rozhodnou mít jedno dítě, měly dobu pojištění v průměru kratší o 3,96 až 4,87 roku (v závislosti na úrovni vzdělání). V případě, kdy by se rozhodly mít dvě děti, pak by jejich doba pojištění byla kratší dokonce o 7 až 7,54 roku. Průměrný pokles doby pojištění, pokud se žena rozhodne mít jedno nebo dvě děti a období rodičovské dovolené do doby pojištění není započteno, ukazuje **Tabulka 2** níže.

Tabulka 2: Průměrná změna doby pojištění žen v případě, že se rozhodnou mít jedno nebo dvě děti a doba pojištění nezahrnuje období mateřské a rodičovské dovolené

		Jedno dítě			Dvě děti		
		ZV	SV	VV	ZV	SV	VV
Období rodičovské dovolené	Změna v délce doby zaměstnanosti, nezaměstnanosti a studia	-2,91	-3,63	-3,69	-5,27	-6,72	-6,73
	Změna v délce rodičovské dovolené	---	---	---	---	---	---
	Celková změna v období rodičovské dovolené	-2,91	-3,63	-3,69	-5,27	-6,72	-6,73
Období další výchovy	Změna v délce doby zaměstnanosti, nezaměstnanosti a studia	-1,96	-0,91	-0,27	-1,78	-0,82	-0,26
	Změna v délce rodičovské dovolené	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Celková změna v období další výchovy	-1,96	-0,91	-0,27	-1,78	-0,82	-0,26
Celkem	Celková změna	-4,87	-4,54	-3,96	-7,05	-7,54	-6,99

Tabulka ukazuje průměrné změny v době pojištění pro ženy na úrovni základního (ZV), středního (SV) a vysokoškolského vzdělání (VV) v jednotlivých obdobích rodičovství v případě, že by se rodičovská dovolená nezapočítávalo do doby pojištění. Hodnoty odpovídají změně v době pojištění, pokud se žena rozhodne nezůstat bezdětná, ale mít jedno, respektive dvě děti.

3.2. Vliv sníženého důchodového věku u žen s dětmi

Malá novela důchodového pojištění uzákonila postupné sjednocení důchodového věku mužů a žen. Postupně se tak snižují i rozdíly v důchodovém věku nejen mužů a žen, ale i žen s různým počtem vychovaných dětí. Před zmíněnou novelou byla pracovní kariéra a tím i doba pojištění matek kratší, protože jejich důchodový věk byl nižší. Díky sjednocení důchodového věku se prodloužila pracovní kariéra žen s dětmi. Ty pak spíše dosáhnou stejné doby pojištění a výše důchodu jako bezdětné ženy.

Ve výsledcích výše popsaných se dopad sníženého důchodového věku žen s dětmi neprojevuje. U námi simulované skupiny žen (do 40 let) je totiž důchodový věk na počtu vychovaných dětí již nezávislý. Nicméně, pro představu o dopadech sníženého věku matek s dětmi prezentujeme změny doby pojištění v důsledku rodičovství podle předchozí právní úpravy. Ženy, které se rozhodly mít jedno, respektive dvě děti, měly podle této úpravy důchodový věk snížený o jeden, respektive dva roky.

Tabulka 3 ukazuje pokles doby pojištění žen, pokud se rozhodly mít jedno nebo dvě děti a jejich důchodový věk se řídil předchozí legislativou. Jejich doba pojištění by v takovém případě klesla v průměru podstatně výrazněji. To by se následně projevilo i v poklesu starobního důchodu. K největšímu poklesu by došlo u žen s vysokoškolským vzděláním. Jejich pravděpodobnost ekonomické aktivity a zaměstnanosti těsně před dosažením důchodového věku je totiž velmi vysoká, a proto by je dřívější odchod do důchodu stál nejvíce. Z pohledu dopadů rodičovství na měsíční starobní důchod je tedy bonifikace žen formou snížení důchodového věku nevýhodná.

Tabulka 3: Průměrná změna doby pojištění žen v případě, že se rozhodnou mít jedno nebo dvě děti, podle dřívější právní úpravy důchodového věku

		Jedno dítě			Dvě děti		
		ZV	SV	VV	ZV	SV	VV
Období rodičovské dovolené	Změna v délce doby zaměstnanosti, nezaměstnanosti a studia	-2,91	-3,63	-3,69	-5,27	-6,72	-6,73
	Změna v délce rodičovské dovolené	4,00	3,91	3,85	7,20	7,22	6,99
	Celková změna v období rodičovské dovolené	1,09	0,28	0,16	1,93	0,50	0,26
Období další výchovy	Změna v délce doby zaměstnanosti, nezaměstnanosti a studia	-2,90	-1,88	-1,25	-3,50	-2,77	-2,23
	Změna v délce rodičovské dovolené	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Celková změna v období další výchovy	-2,90	-1,88	-1,25	-3,50	-2,77	-2,23
Celkem	Celková změna	-1,81	-1,60	-1,10	-1,57	-2,27	-1,97

Tabulka ukazuje průměrné změny v době pojištění pro ženy na úrovni základního (ZV), středního (SV) a vysokoškolského vzdělání (VV) v jednotlivých obdobích rodičovství v případě, že by se důchodový věk lišil podle počtu vychovaných dětí. Hodnoty odpovídají změně v době pojištění, pokud se žena rozhodne nezůstat bezdětná, ale mít jedno, respektive dvě děti.

4. Dopady rodičovství na výši příjmů

Druhým faktorem ovlivňujícím dopady rodičovství na starobní důchody jsou příjmy po roce 1986 (viz. Schéma 1). Ty vstupují do výpočtu důchodu skrze upravený průměrný měsíční příjem ženy po roce 1986.¹⁴ Růst příjmů žen během kariéry je přitom závislý na výchově nezaopatřených dětí. U žen s nezaopatřenými dětmi je nižší než u jinak porovnatelných bezdětných žen (Pytlíková 2015).

Období mateřské a rodičovské dovolené je tzv. vyloučenou dobou. Příjmy z tohoto období se proto zohledňují v upravené průměrné mzdě ženy pouze v případě, že si to přeje. Díky tomu ekonomická neaktivita a nulové nebo velmi nízké příjmy v tomto období neovlivňují starobní důchod matek. Příjmy matek se staršími nezaopatřenými dětmi se však již při výpočtu upraveného průměrného příjmu zahrnují. Tyto příjmy jsou nižší než u bezdětných žen¹⁵ a to negativně ovlivňuje dopady rodičovství na důchody matek.

Tabulka 4 ukazuje velikost změny u průměrných příjmů (změna VZ) a upravených průměrných příjmech (změna OVZ) v důsledku rodičovství.¹⁶ Průměrné příjmy žen klesnou nejvíce u vysokoškolsky vzdělaných žen, které se rozhodnou mít dvě děti (2 533 Kč). Velikost poklesu je přitom závislá na vzdělání matky i na počtu vychovaných dětí. Starobní důchod žen je však dán jejich upraveným průměrným příjmem. Ten zohledňuje výraznou solidaritu důchodového pojištění. Výrazná příjmová solidarita kompenzuje pokles příjmů v důsledku rodičovství. Upravený průměrný základ tak u žen, které se rozhodnou mít jedno nebo dvě děti, klesne pouze v řádu stokorun.

---

¹⁴ Například příjmy nad stropem sociálního pojištění se při výpočtu nezohledňují, příjmy ze samostatné výdělečné činnosti se zahrnují pouze z jedné poloviny.

¹⁵ Bezdětnými ženami rozumíme porovnatelné bezdětné ženy se stejným vzděláním a počtem odpracovaných let.

¹⁶ Změna v průměrných příjmech je změna v průměru z příjmů po roce 1986, příjmy jsou přitom do výpočtu zahrnuty dle ustanovení zákona o důchodovém pojištění. Změna v upravených průměrných příjmech je změna v průměrných příjmech dále upravena o ustanovení zákona o důchodovém pojištění týkající se příjmové redistribuce. Podle těchto ustanovení se průměrné příjmy jednotlivce do 44 % průměrné mzdy v ekonomice započítávají plně, z průměrných příjmů jednotlivce nad touto hranicí se započítává pouze 26 %. K průměrným příjmům jednotlivce nad čtyřnásobkem průměrné mzdy v ekonomice se nepřihlíží vůbec.

Tabulka 4: Průměrná změna upraveného průměrného příjmu žen v případě, že se rozhodnou mít jedno nebo dvě děti

	Jedno dítě			Dvě děti		
	ZV	SV	VV	ZV	SV	VV
Změna průměrných příjmů	-1 002	-744	-1 826	-1 387	-979	-2 533
Změna upravených průměrných příjmů	-309	-228	-474	-453	-298	-660

Tabulka ukazuje průměrné změny v průměrných příjmech žen a upravených průměrných příjmech žen pro ženy třech základních úrovní vzdělání. Hodnoty odpovídají změně, pokud se žena rozhodne nezůstat bezdětná, ale mít jedno, respektive dvě děti.

4.1. Dopady rodičovství na výši příjmů bez sociální ochrany matek

Dopad rodičovství na důchod žen by byl výrazně vyšší, pokud by mateřská a rodičovská dovolená vyloučenými dobami nebyly. Pak by se nulové příjmy většiny žen z tohoto období zohlednily při výpočtu jejich upraveného průměrného příjmu. Ten by pak v důsledku rodičovství výrazně klesnul. Pokles průměrných příjmů by se pak pohyboval od 2 885 korun u žen se základním vzděláním, které se rozhodnou mít jedno dítě, po 7 549 korun u žen s vysokoškolským vzděláním, které se rozhodnou mít dvě děti. Pokles u upraveného průměrného příjmu by byl sice menší, ale u matek dvou dětí by již významně převyšoval tisíc korun. Zahrnutí mateřské a rodičovské dovolené mezi vyloučené doby tak stejně jako její plné zohlednění v době pojištění výrazně snižuje dopady rodičovství na důchody žen.

Tabulka 5: Dopad prvků sociální ochrany na průměrnou změnu upraveného průměrného příjmu žen v případě, že se rozhodnou mít jedno nebo dvě děti

		Jedno dítě			Dvě děti		
		ZV	SV	VV	ZV	SV	VV
Bez ochrany vyloučenou dobou	Změna průměrných příjmů	-2 885	-2 523	-4 717	-4 585	-4 146	-7 549
	Změna upravených průměrných příjmů	-965	-797	-1 223	-1 693	-1 388	-1 972
S ochranou vyloučenou dobou	Změna průměrných příjmů	-1 002	-744	-1 826	-1 387	-979	-2 533
	Změna upravených průměrných příjmů	-309	-228	-474	-453	-298	-660

Tabulka ukazuje průměrné změny v průměrných příjmech žen a upravených průměrných příjmech žen pro ženy třech základních úrovní vzdělání. Změny ukazuje pro současnou úpravu důchodového pojištění (s ochranou vyloučenou dobou) a pro případ, kdy by tato ochrana neexistovala (bez ochrany vyloučenou dobou). Hodnoty odpovídají změně, pokud se žena rozhodne nezůstat bezdětná, ale mít jedno, respektive dvě děti.

5. Dopady rodičovství na výši měsíčního starobního důchodu

Rozhodnutí žen o počtu dětí ovlivňuje jejich pracovní kariéru. To se pak skrze jejich dobu pojištění a příjmy promítá i v jejich důchodech, jak ilustruje Schéma 1 výše. **Tabulka 6** níže ukazuje důchody žen v případě, že se rozhodnou zůstat bezdětné nebo mít jedno nebo dvě děti. Největší průměrný pokles starobních důchodů v důsledku rodičovství čeká vysokoškolsky vzdělané ženy, které se rozhodnou mít dvě děti. U nich nástupní měsíční starobní důchod klesne o 434 korun měsíčně. Naopak nejméně klesnou v důsledku rodičovství důchody žen se základním vzděláním. Tabulka 6 ukazuje, že rodičovství má negativní vliv na měsíční starobní důchody žen. Nicméně v důsledku rodičovství měsíční důchody žen klesnou o méně než 10 %.

To je důsledek relativně silné ochrany matek v systému důchodového pojištění, a to jak v oblasti doby pojištění matek, tak jejich upraveného průměrného příjmu. Jak jsme ukázali v předchozích částech, pokles doby pojištění v důsledku rodičovství je v průměru menší než jeden rok. V důsledku rodičovství klesne vedle doby pojištění i upravený průměrný příjem žen. Nicméně díky ochraně matek důchodovým systémem upravený průměrný příjem žen klesne v řádu stokorun.

Tabulka 6: Výše měsíčního starobního důchodu mužů a žen podle počtu dětí a vzdělání v Kč

		Výše v Kč	Pokles v důsledku rodičovství v Kč
Bezdětná žena	ZV	9 691	---
	SV	11 226	---
	VV	13 278	---
Žena s jedním dítětem	ZV	9 453	238
	SV	10 976	250
	VV	12 943	335
Žena se dvěma dětmi	ZV	9 619	72
	SV	10 997	229
	VV	12 844	434

První sloupec tabulky ukazuje simulovanou průměrnou výši nástupního měsíčního starobního důchodu žen pro tři základní úrovně vzdělání. Jsou zde simulovány důchody pro tři scénáře života: žena zůstane bezdětná, vychová jedno dítě, vychová dvě děti. V druhém sloupci jsou rozdíly důchodů žen, pokud zůstanou bezdětné nebo se rozhodnou mít jedno/dvě děti.

Prezentované výsledky samozřejmě zásadně závisí na rozdílech ve vývoji příjmů a rizika nezaměstnanosti a ekonomické neaktivity u matek a bezdětných žen. Tyto rozdíly odhadujeme z reprezentativních výběrových šetření Českého statistického úřadu. Nicméně tyto odhady nemusí brát v potaz rozdílnost skupin bezdětných žen a žen s dětmi v námi nepozorovaných charakteristikách. Například míra

nezaměstnanosti u bezdětných žen může být vychýleným odhadem ohrožení nezaměstnaností u stejně vzdělaných a starých žen s dětmi v případě, že by rozhodly děti nemít. Směr vychýlení přitom není a priori zřejmý.

Z toho důvodu v **Tabulce 7** prezentujeme dopady rodičovství na důchody žen pro zvýšené dopady rodičovství na ženy na trhu práce. Druhý, respektive třetí řádek, ukazuje dopady rodičovství na důchody v případě, že by dopady rodičovství na míru ekonomické neaktivity, míru nezaměstnanosti i příjmy žen byly o 50 %, respektive 100 % vyšší, než ukazují odhady z výběrových šetření. I při takto výrazném navýšení dopadů rodičovství na riziko nezaměstnanosti, ekonomickou neaktivitu a příjmy žen během výchovy nezaopatřeného dítěte zůstávají v řádu stokorun měsíčně.

Tabulka 7: Citlivostní analýza dopadů rodičovství na výši měsíčního starobního důchodu žen podle počtu dětí a vzdělání

	Jedno dítě			Dvě děti		
	ZV	SV	VV	ZV	SV	VV
Standardní výpočet	-237	-249	-335	-71	-228	-433
Vyšší citlivost	-524	-437	-514	-381	-456	-666
Vysoká citlivost	-781	-616	-703	-648	-680	-888

Tabulka ukazuje rozdíly důchodů žen, pokud zůstanou bezdětné nebo se rozhodnou mít jedno/dvě děti pro různá nastavení citlivosti pracovní kariéry žen na výchovu dětí. Hodnoty v prvním řádku vycházejí z Výběrových šetření zjištěných rozdílů v mírách nezaměstnanosti, ekonomické neaktivity a příjmů u bezdětných žen a žen s dětmi. Rozdíly v důchodech ve druhém řádku odpovídají o 50% navýšeným dopadům rodičovství na ženy na trhu práce. Rozdíly v důchodech ve třetím řádku vycházejí z dvojnásobných dopadů rodičovství na ženy na trhu práce.

Předchozí výsledky ukazují, že důchodový systém relativně velmi účinně eliminuje dopady rodičovství na důchody žen. Zejména zahrnutí období rodičovské dovolené mezi náhradní a vyloučené doby snižuje dopady rodičovství na důchody žen. **Tabulka 8** kvantifikuje dopady rodičovství na důchody v případě, že by důchodový systém tuto ochranu matek neobsahoval.

Nejvíce by absence těchto nástrojů ochrany matek zasáhla ženy s vysokoškolským vzděláním. To je dáno způsobem výpočtu starobních důchodů. Pokles doby pojištění

totiž dopadne na ženy tím více, čím je její upravený průměrný příjem vyšší. A obdobně upravený průměrný příjem klesne při zahrnutí roku s nulovými příjmy tím více, čím jsou ostatní příjmy ženy vyšší.

Tabulka 8 také ukazuje negativní dopad snížení důchodového věku pro ženy s dětmi. V případě, že by ženy s dětmi opět odcházely do důchodu dříve, jejich důchody by klesly o dodatečných čtyři sta až devět set korun měsíčně.

Tabulka 8: Dopady rodičovství na výši měsíčního starobního důchodu žen podle počtu dětí a vzdělání bez sociální ochrany matek

	Jedno dítě			Dvě děti		
	ZV	SV	VV	ZV	SV	VV
Standardní výpočet	-237	-249	-335	-71	-228	-433
Rozdílný důchodový věk	-398	-440	-572	-391	-606	-901
Bez rodičovské jako doby pojištění	-971	-1 002	-1239	-1 367	-1 609	-2 065
Bez rodičovské jako vyloučené doby	-621	-638	-846	-825	-976	-1 333

Tabulka ukazuje rozdíly důchodů žen, pokud zůstanou bezdětné nebo se rozhodnou mít jedno/dvě děti pro různá nastavení důchodového systému. Druhý řádek ukazuje rozdíly v důchodech těchto žen, pokud by nedošlo k sjednocení důchodového věku žen nezávisle na počtu dětí. Třetí řádek kvantifikuje rozdíly v důchodech těchto žen, pokud by období rodičovské dovolené nebylo zahrnuto do doby pojištění. Čtvrtý řádek pak simuluje rozdíly v důchodech těchto žen v případě, kdy by období rodičovské dovolené nebylo vyloučenou dobou.

6. Závěr

Rozdíly v průměrných důchodech mužů a žen mají řadu příčin. Ženy v důchodu častěji než muži pobírají kromě starobního důchodu i důchod vdovský. To genderové rozdíly v důchodech snižuje. Ženy důchodkyně jsou v průměru starší než muži důchodci. To naopak genderové rozdíly v důchodech zvyšuje, protože tzv. starodůchodci pobírají v důsledku současného nastavení valorizace nižší starobní důchod než srovnatelní mladší důchodci. Významné genderové rozdíly jsou však i u starobních důchodců v okamžiku, kdy odcházejí do důchodu.

Rozdíly v průměrné výši nástupních starobních důchodů vyplývají zejména z odlišných pracovních kariér mužů a žen. Na základě mikrosimulačního důchodového modelu jsme simulovali dopady rodičovství na výši měsíčních nástupních starobních důchodů žen.

Ukázali jsme, že dopady rodičovství na měsíční starobní důchody žen jsou díky ochraně matek v důchodovém systému v řádu stokorun měsíčně. Pokles důchodů žen v důsledku rodičovství způsobuje snížení jejich doby pojištění a upraveného průměrného příjmu. Doba pojištění žen v důsledku rodičovství klesne v průměru o méně než jeden rok. Takto relativně mírný pokles doby pojištění je dán plným zahrnutím období mateřské a rodičovské dovolené do doby pojištění. Také upravený průměrný příjem žen klesne v důsledku rodičovství pouze v řádu stovek korun. Takto malý pokles vyplývá ze zahrnutí období mateřské a rodičovské dovolené mezi vyloučené doby.

Dopady rodičovství na důchody žen by byly podstatně výraznější, pokud by důchodový systém mateřství a rodičovství nezohledňoval. Například, pokud by se období mateřské a rodičovské dovolené do doby pojištění nezapočítávalo, starobní důchod průměrné ženy s vysokoškolským vzděláním a dvěma dětmi by byl o 2 065 korun měsíčně nižší, než u stejně vzdělané bezdětné ženy. Také postupné sjednocování důchodového věku žen bez ohledu na počet vychovaných dětí přispívá ke snížení dopadů rodičovství na starobní důchody žen. Lze tedy konstatovat, že český systém důchodového pojištění mateřství a rodičovství relativně dobře kompenzuje.

7. Přílohy

Tabulka 9: Rozdíly v míře ekonomické aktivity a zaměstnanosti u žen podle vzdělání a věku nejmladšího dítěte využívané v mikrosimulačním modelu

Vzdělání	Věk nejmladšího dítěte	Rozdíl v míře ekonomické aktivity v p.b.	Rozdíl v míře zaměstnanosti v p.b.
Základní	3-4	-60,8	-6,2
	5-6	-6,3	-16,2
	7-9	-6,5	-19,9
	10-15	-2,5	-10,7
	16-17	-2,4	-2,7
Střední	3-4	-40,6	-4,2
	5-6	-3,7	-6,1
	7-9	-3,1	-3,8
	10-15	-1,2	-1,3
	16-17	-0,2	0,1
Vysokoškolské	3-4	-25,9	-3,7
	5-6	-1,5	-1,4
	7-9	0,3	1,4
	10-15	0,0	0,1
	16-17	-0,6	0,3

Tabulka 10: Kvantifikovaný dopad výchovy dětí na průměrnou výši hrubých mezd žen po návratu do zaměstnání

Matka s nejmladším dítětem ve věku	Procentní rozdíl v příjmu
3-4 roky	-12,5 % **
5-6 let	-10,1 % **
7-9 let	-10,6 % **
10-15 let	-9,6 % **
16-17 let	-4,1 %

Předchozí publikace

- Srpen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „*Medzinárodné porovnanie kvality publikačného výkonu vedných odborov na Slovensku*“
- Červenec 2016: Ján Palguta. „*Dárci politických stran na trhu veřejných zakázek*“
- Červen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „*Národní srovnání vědeckého publikačního výkonu Akademie věd České republiky: kvantita vs. kvalita a spoluautorství*“
- Červen 2016: Petr Janský, Filip Pertold, Jiří Šatava. „*Rozvody a příjmy žen v České republice: první zjištění v České republice na základě individuálních dat*“
- Květen 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „*Oborová publikační výkonnost pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2009-2013*“
- Květen 2016: Petr Janský, Klára Kalíšková, Daniel Münich. „*Dopad daní a dávek na příjmovou nerovnost a relativní chudobu v České republice*“
- Duben 2016: Miroslava Federičová, Filip Pertold, Michael L. Smith. „*Sebedůvěra třídy a soutěž spolužáků o osmiletá gymnázia*“
- Březen 2016: Jiří Šatava. „*Podpora rodin s dětmi prostřednictvím daňově dávkového systému*“
- Březen 2016: Ján Palguta, Filip Pertold. „*K čemu vede (ne)transparentnost veřejných zakázek?*“
- Březen 2016: Klára Kalíšková, Daniel Münich, Filip Pertold. „*Veřejná podpora míst ve školkách se vyplatí: Analýza výnosů a nákladů*“
- Únor 2016: Filip Pertold. „*Přechod na střední školu, pití alkoholu a vliv vrstevníků na kouření mládeže*“
- Leden 2016: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „*An International Comparison of the Quality of Academic Publication Output in the Czech Republic*“
- Prosinec 2015: Libor Dušek, Jiří Šatava. „*Zdanění vysokopříjmových osob*“
- Prosinec 2015: Libor Dušek. „*Hrozí opět přeplnění věznic? Predikce počtu vězňů v České republice*“
- Prosinec 2015: Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda. „*Mezinárodní srovnání kvality publikačního výkonu vědních oborů v České republice*“
- Listopad 2015: Mariola Pytliková. „*Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině*“
- Listopad 2015: Klára Kalíšková. „*Skills Mismatches in the Czech Republic*“
- Listopad 2015: Jiří Šatava. „*Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku: Institucionální pobídky v České republice*“
- Říjen 2015: Alena Bičáková, Klára Kalíšková. „*Od mateřství k nezaměstnanosti: Postavení žen s malými dětmi na trhu práce*“
- Září 2015: Jiří Šatava. „*Working Beyond Pensionable Age: Institutional Incentives in the Czech Republic*“
- Září 2015: Jana Bakalová, Radim Boháček, Daniel Münich. „*Komparativní studie věku odchodu do důchodu v České republice*“ (česká verze studie „*A Comparative Study of Retirement Age in the Czech Republic*“ z června 2015)
- Září 2015: Štěpán Jurajda, Daniel Münich. „*Oborová publikační výkonnost výzkumných pracovišť v České republice v letech 2008-2012*“ (studie obsahuje interaktivní internetový nástroj, pomocí kterého je možné zvolit obor či pracoviště a zobrazit řazení pracovišť dle preferovaného ukazatele)
- Září 2015: Daniel Münich, Mária Perignáthová, Lucie Zapletalová, Vladimír Smolka. „*Platy učitelů českých základních škol: setrvale nízké a neatraktivní*“
- Srpen 2015: Jan Švejnar. „*Miliardáři versus lidé / Billionaires versus People*“
- Červen 2015: Jana Bakalová, Radim Boháček, Daniel Münich. „*A Comparative Study of Retirement Age in the Czech Republic*“ (v angl. jazyce, srovnávací studie věku odchodu do důchodu v České republice)
- Květen 2015: Josef Montag, Lucie Zapletalová. „*Bodový systém a jeho vliv na počet smrtelných nehod*“

- Březen 2015: Vojtěch Bartoš. *„(Ne)diskriminace žen při žádosti o zaměstnání v důsledku mateřství: Experiment“*
- Prosinec 2014: Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová. *„Společným zdaněním k nižší zaměstnanosti žen“*
- Říjen 2014: Ágota Scharle. *„Co s ekonomickou neaktivitou v zemích Visegrádu?“*
- Říjen 2014: Štěpán Jurajda, Daniel Münich, Lucie Zapletalová. *„Vliv informací z volebních lístků na výsledky obecních a krajských voleb“*
- Srpen 2014: Matěj Bajgar, Petr Janský. *„Regionální rozdíly v kupní síle: Ceny, platy, mzdy a důchody“*
- Červenec 2014: Štěpán Jurajda, Jiří Šatava. *„Budete mít nárok na důchod?“*
- Červen 2014: Daniel Münich, Miroslava Federičová. *„Učení mučení, nebo škola hrou? Srovnání oblíbenosti školy a matematika pohledem mezinárodního šetření“*
- Červen 2014: Petr Bouchal, Petr Janský. *„Státní úředníci: Kolik jich vlastně je, kde a za kolik pracují?“*
- Květen 2014: Klára Kalíšková, Daniel Münich. *„Komu pomůže navrhované zvýšení slevy na dani na dítě?“*
- Březen 2014: Vilém Semerák. *„Česká ekonomika pokračuje v růstu i v roce 2014“*
- Březen 2014: Miroslava Federičová, Daniel Münich. *„Příprava na osmiletá gymnázia: velká žákovská steeplechase“*
- Březen 2014: Klára Kalíšková. *„Ženy v českém finančním sektoru 1994-2012: nové pracovní příležitosti pro mladé a vzdělané“*
- Prosinec 2013: Daniel Münich, Tomáš Protivínský. *„Dopad vzdělanosti na hospodářský růst: ve světle nových výsledků PISA 2012“*
- Prosinec 2013: Libor Dušek, Jiří Šatava. *„Zdanění vysokých příjmů, reforma za reformou...“*
- Prosinec 2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Münich. *„Kdo a kolik odvádí do společné kasy? Zdanění příjmů ze zaměstnání a podnikání v českém systému“*
- Říjen 2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Münich. *„Co by od roku 2015 přinesla již schválená reforma přímých daní?“*
- Září 2013: Jiří Šatava. *„Dopad rozvodu na příjmy v důchodu“*
- Červen 2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. *„Důchodový systém: scénáře budoucího vývoje“*
- Květen 2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. *„Dopady reformy I. důchodového pilíře po roce 1996 na starobní důchody jednotlivců“*
- Květen 2013: Petr Janský. *„Účastníci penzijního připojištění“*
- Duben 2013: Martin Gregor. *„Může záporný hlas ve volebním systému se dvěma mandáty zvýšit kvalitu kandidátů?“*
- Březen 2013: Pavel Hait, Petr Janský. *„Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti“*
- Prosinec 2012: Vilém Semerák. *„Zachrání Čína české exporty? Studie“*
- Listopad 2012: Petr Janský. *„Odhady dopadů změn DPH na domácnosti: porovnání dvou možných scénářů od roku 2013“*
- Říjen 2012: Pavla Nikolová, Ján Palguta, Filip Pertold, Mário Vozár. *„Veřejné zakázky v ČR: Co říkají data o chování zadavatelů?“*
- Říjen 2012: Ondřej Schneider. *„Jaký důchod nás čeká? Alternativy vývoje státního průběžného důchodového systému“*
- Říjen 2012: Ondřej Schneider, Jiří Šatava. *„Český důchodový systém na rozcestí: Pro koho je výhodný přechod do druhého pilíře?“*
- Září 2012: Vilém Semerák. *„Dopady makroekonomického vývoje ČR na krajské úrovni: možnosti pro aktivní hospodářskou politiku“ (studie pro potřeby Ekonomické rady Asociace krajů ČR)*
- Září 2012: Vilém Semerák, Jan Švejnar. *„Možnosti pro aktivní hospodářskou politiku na krajské úrovni“ (studie pro potřeby Ekonomické rady Asociace krajů ČR)*

- Září 2012: Petr Janský, Zuzana Řehořová. „Česká pomoc rozvojovým zemím: nejen finanční rozvojová spolupráce“
- Září 2012: Petr Janský, Zuzana Řehořová. „The Commitment to Development Index for the Czech Republic“ (výzkumný článek)
- Září 2012: Daniel Münich, Jan Straka. „Být či nebýt učitelem: platy českých učitelů pohledem nákladů ušlých příležitostí a širší souvislosti“
- Srpen 2012: Štěpán Jurajda, Daniel Münich. „Kde se v ČR dělá nejlepší výzkum“
- Srpen 2012: Libor Dušek. „Kde hledat příčiny přeplněných věznic“
- Červen 2012: Daniel Münich, Petr Ondko, Jan Straka. „Dopad vzdělanosti na dlouhodobý hospodářský růst a deficit důchodového systému“
- Květen 2012: Klára Kalíšková, Daniel Münich. „Česky: Nevyužitý potenciál země“
- Duben 2012: Libor Dušek, Petr Janský. „Očekávané dopady změn sazeb DPH na rozpočty krajů“
- Březen 2012: Petr Janský, Daniel Münich. „Co když vláda nebude valorizovat starobní důchody? První odhady dopadů na relativní chudobu důchodců v ČR“
- Únor 2012: Ondřej Schneider. „Rozpočtové instituce—evropské zkušenosti a aplikace na Českou republiku“
- Únor 2012: Petr Janský, Ondřej Schneider. „(Ne)udržitelnost (dluhu) veřejných financí“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Evropská krize—Dopady měnové (dez)integrace na ČR“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Evropská krize—Špatná a ještě horší řešení“
- Prosinec 2011: Vilém Semerák. „Evropská krize—Limity čínské podpory“
- Srpen 2011: Ondřej Schneider. „Důchodové systémy v Evropě: Reformují všichni“
- Červenec 2011: Petr Janský, Klára Kalíšková. „Jak sjednocení DPH kompenzovat rodinám s dětmi“
- Květen 2011: Ondřej Schneider. „Penzijní dluh: Břímě mladých“
- Květen 2011: Libor Dušek, Ondřej Schneider. „Poplatky penzijních fondů: Komentář“
- Duben 2011: Jan Hlaváč, Ondřej Schneider. „Finanční výkonnost penzijních fondů ve střední Evropě: Proč jsou české fondy nejhorší?“
- Březen 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Jak by sjednocení DPH na 17,5 % dopadlo na domácnosti a veřejné rozpočty“
- Březen 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Přehled hlavních dopadů daňových změn na domácnosti a veřejné rozpočty“
- Únor 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Jak by daňové změny dopadly na domácnosti a veřejné rozpočty“
- Únor 2011: Libor Dušek, Petr Janský. „Dopady sjednocení sazeb DPH na 20 % na životní úroveň domácností“
- Prosinec 2010: Libor Dušek, Petr Janský. „Odhad dopadů navrhovaných změn DPH na životní náklady domácností“
- Září 2010: Libor Dušek, Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Jak na státní rozpočet: Ekonomický přístup“
- Květen 2010: Libor Dušek, Vilém Semerák, Jan Švejnar. „Jak inteligentně reformovat veřejné finance“
- Září 2009: Vilém Semerák, Jan Švejnar. „New member countries' labour markets during the crisis. EU BEPA Policy Brief“

<http://idea.cerge-ei.cz/publikace>

Projekt podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů. Prostřednictvím Norských fondů přispívá Norsko ke snižování sociálních a ekonomických rozdílů a posílení vzájemné spolupráce v Evropě. Podporuje především ochranu životního prostředí, výzkum a stipendia, rozvoj občanské společnosti, péči o zdraví, děti, rovnost žen a mužů či zkvalitnění justice. Program Dejme (že)nám šanci podporuje rovné příležitosti žen a mužů v pracovním i osobním životě a prevenci a pomoc obětem domácího násilí v České republice. Spravuje ho Nadace Open Society Fund Praha, která od roku 1992 rozvíjí hodnoty otevřené společnosti a demokracie v České republice.

<http://www.osf.cz/>

<http://eeagrants.org/>

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK v Praze (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Charles University in Prague, Center for Economic Research and Graduate Education as well as the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i.

Vliv mateřství na výši starobního důchodu

Studie 13 / 2016

© Jiří Šatava

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.

ISBN 978-80-7344-385-6

DĚKUJEME VŠEM SPONZORŮM / WE THANK ALL OUR SPONSORS

Deloitte.

Jan Žůrek

Antonín Fryč
generální ředitel
WAREX, s. r. o.

Petr Šrámek
advokát

IDEA se v rámci NHÚ podílí na aktivitách Strategie AV21
IDEA by CERGE-EI participates in the Strategy AV21 activities

---

Vliv mateřství na výši starobního důchodu

Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA)

Vydavatel/Publisher: Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., Politických vězňů 7, 111 21 Praha 1, Česká republika

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je součástí akademického pracoviště CERGE-EI a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara.

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.
2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).
3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na idea@cerge-ei.cz

About IDEA

The Institute for Democracy and Economic Analysis (IDEA) is an independent think-tank focusing on policy-relevant research and recommendations. IDEA recommendations are based on high quality data, objective evidence-based analysis, and the latest economic theories.

IDEA is led by its founder, Prof. Jan Švejnar, and forms part of the CERGE-EI research centre.

IDEA's Working Principles

1. We build consensus on the basis of intellectual openness – we believe in a free competition of ideas, are open to initiatives from various parts of the world, and constantly review existing opinions in the light of new challenges.
2. We make use of the most appropriate theoretical and empirical findings, and strive to develop methods based on the best theoretical and practical knowledge (both from the Czech Republic and from abroad).
3. We focus on creating effective policy and strategy for the Czech Republic, complementing academic institutions by producing materials in a constructive, practical format.

If you would like to receive regular information about the latest IDEA studies and events please subscribe to our mailing list by contacting idea@cerge-ei.cz

<http://idea.cerge-ei.cz>